

Alexandru Velehorschi

STUDIUL TRANSPOZIȚIEI

GRAFOART

CUPRINS

Cuvântul autorului	4
Introducere	5
I. Transpoziția la terța inferioară sau sexta superioară . . .	9
II. Transpoziția la cvinta inferioară sau cvarta superioară	58
III. Transpoziția la septima inferioară sau secunda superioară	92
IV. Transpoziția la secunda și nona inferioară sau septima superioară.	116
V. Transpoziția la cvarta inferioară sau cvinta superioară	159
VI. Transpoziția la sexta inferioară sau terța superioară.	183
VII. Transpoziția și instrumentele transpozitorii. Generalități, sinteză.	217
VIII. Studii cu diferite combinații de transpoziție. . . .	246
IX. Studii cu diferite combinații de transpoziție (urmare)	315
Indice alfabetic al compozitorilor citați	381
Scurtă biografie a autorului	383

CUVÂNTUL AUTORULUI

Această lucrare a fost elaborată cu scopul de a netezi îndelungata și anevoioasa cale care duce la citirea partiturilor, constituind una din treptele premergătoare.

Menirea ei este de a dezvolta în mod sistematic și gradat deprinderea citirii instrumentelor transpozitorii, ajungând în ultimele capitole la un număr mai mare de transpoziții cu combinații variate.

M-am folosit de citate din literatura muzicală universală și românească de toate genurile. Am urmărit ca teoretizarea să fie eșalonată, iar cunoștințele să rezulte în mod firesc din exemplele alăturate.

Fiecare studiu în parte prezintă greutatea mai mari față de cele anterioare; acestea, pe lângă deplina claritate a cunoștințelor teoretice respective, necesită și exercițiu, deoarece nu se pot rezolva la nivelul unei prime vederi. Deci, accentul fundamental trebuie pus pe exercițiul individual al studentului. Studiile mai dificile vor putea fi abordate de către unii studenți după parcurgerea capitolului respectiv.

Unele studii nu au indicate instrumentele netranspozitorii deoarece au fost prelucrate pentru a corespunde cerințelor didactice din capitolul respectiv.

Pentru a evita alunecarea pe panta unui practicisim rutinier și empiric, principiile teoretice sunt expuse în deplină concordanță cu disciplinele adiacente, spre a contribui la lămurirea unor controverse, din această ramură, de ordin metodologic.

Nădăjduiesc că această lucrare își va aduce partea ei de contribuție la formarea cunoștințelor și deprinderilor necesare înțelegerii și tălmăcirii unei partituri.

București, 1968

Autorul

INTRODUCERE

Cititul partiturilor trebuie să pornească de la o pregătire teoretică, bazată pe cunoștințe de solfegiu, armonie, contrapunct și forme, precum și de la o bună stăpânire a claviaturii pianului.

Se pune accentul în special pe temeinicia cunoștințelor de solfegiu și armonie. Solfegiul în toate cheile trebuie să fie la nivelul cunoașterii cheilor *sol* și *fa*, iar cunoștințele din domeniul armoniei să permită, la o primă vedere, realizarea (la pian) a unui bas cifrat.

Pornind de la această bază, studentul va avea de parcurs, cu ajutorul pianului, 4 secțiuni mari de studiu :

I. Citirea în chei — mai întâi la 2 voci și apoi, progresiv, pînă la 5—8 voci ;

II. Studiul transpoziției ;

III. Studiul realizării basului cifrat (la pian) — așa-numitul bas general* ;

IV. Studiul reducerii la pian a partiturilor cu instrumentație din ce în ce mai amplă.

Prezenta lucrare se ocupă exclusiv de transpoziție.

Prin transpoziție se înțelege reproducerea exactă a unei voci (știme) sau a unei partituri (lucrări) într-o altă tonalitate.

Transpoziția poate avea următoarele scopuri :

— Adaptarea unei piese pentru altă voce sau instrument, mai acut sau mai grav ;

— Schimbarea unei tonalități incomode cu o alta mai comodă ; de exemplu, evitarea tonalităților cu prea mulți diezi la clarinetul în *Si bemol* ;

— Obținerea unui anumit colorit, care variază de la tonalitate la tonalitate și de la instrument la instrument ;

---

* Acest studiu este indicat nu numai în vederea formării deprinderii de a realiza la prima vedere basul cifrat din recitativele lucrărilor preclasice și clasice, dar mai ales pentru dezvoltarea spontaneității gândirii armonice, constituind unul din factorii primordialii necesari cititului partiturilor.

N.A. Rimski-Korsakov
Capriciul Spaniol, p.II

16

Cl.
(La.)

$\text{♩} = 88$

f

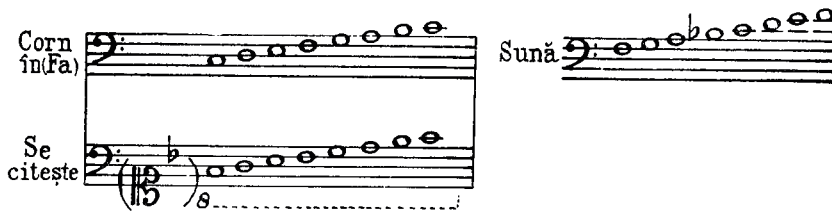

Toți accidentii din fața notei *si* (din cheia de mezzo-sopran) vor fi modificați coborîtor : dublul-diez va deveni diez, diezul — becar, becarul — bemol, iar bemolul — dublu-bemol.

De exemplu :

Cornul în *Fa* și tuba bas în *Fa* (wagneriană) utilizează în ortografia lor, pe lângă cheia *sol*, și cheia de bas. Aceasta din urmă se va înlocui cu cheia de sopran, citirea făcîndu-se la octava inferioară :

Transpoziția se face de astă dată la cvarta superioară și nu la cvinta inferioară.

În capitolul precedent s-a arătat că denumirea notelor în cheia de bas este cu o terță superioară față de cheia *sol* (*do* din cheia *sol* devine *mi* în cheia de bas, *re* devine *fa* etc.).

Menținînd intervalul de terță, putem obține următoarea ordine de apariție a cheilor :

- Cheia de bas
- „ *sol*
- „ sopran
- „ mezzo-sopran
- „ alto
- „ tenor
- „ bariton
- „ bas
- etc.

35

P.I. Ciaikovski
Suita III, p.I

Tempo giusto (Andante)

C.i. Solo
Vni. 1-2
Vle.
Vc. Cb.

mf pizz. f

mf pizz. mf pizz. mf

f p

mp p più f

mp p più f

44

Cl. Debussy
Nocturne

Modéré mais toujours rythmé

Tr. (Fa)

1-2

3

pp

pp

p

p

47

R. Wagner

Walkiria, Despărțirea lui Wotan

Sehr bewegt

Trp. Bas
(Re)

The musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 4/4 time signature. It contains melodic lines with various note values, including quarter, eighth, and sixteenth notes, and rests. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, providing a rhythmic accompaniment with eighth and sixteenth notes. The score includes several dynamic markings: *ff* (fortissimo) and *piu f* (pianissimo fortissimo). There are also articulation marks such as accents and slurs. Specific rhythmic figures are indicated by numbers above the notes: 3 for triplets and 6 for sixths. The piece is marked 'Sehr bewegt' (Very moved).

L. van Beethoven
11 Dansuri vieneze, Vals nr.10

53

Grazioso

C. (Re)

Archi

The musical score is arranged in two systems. The first system includes the Clarinet (C. (Re)) and the Strings (Archi). The Clarinet part begins with a *mp* dynamic. The string parts feature a rhythmic accompaniment with *cresc.* markings. The second system continues the string accompaniment with *f* and *mf* dynamics. The third system shows the Clarinet part with *mf* dynamics and the string accompaniment with *p* and *mf* dynamics. The fourth system concludes the piece with *mf* and *f* dynamics in both parts.

CAPITOLUL IV

TRANSPOZIȚIA LA SECUNDA ȘI NONA INFERIOARĂ SAU SEPTIMA SUPERIOARĂ

INSTRUMENTE ÎN *SI BEMOL* ȘI *SI (B, H)*.

Instrumentele în *Si bemol* transpun la secunda sau nona mare inferioară, respectiv chiar la septima mică superioară.

1. Instrumentele cu transpoziția la secunda mare coboritoare sînt: clarinetul în *Si bemol*, saxofonul sopran în *Si bemol*, cornul alto (acut) în *Si bemol*, cornetul (à piston) în *Si bemol* și tuba tenor (wagneriană) în *Si bemol*.

2. Instrumentele cu transpoziție la nona mare coboritoare sînt: clarinetul bas în *Si bemol*, saxofonul tenor în *Si bemol*, cornul basso (grav) în *Si bemol*, trompeta bas în *Si bemol* și tuba bas (wagneriană) în *Si bemol*.

La instrumentele în *Si bemol*, cu transpoziție gravă, trebuie menționat și saxofonul bas, care transpune la o nonă mare plus o octavă (sexta-decima).

După cum s-a mai spus în capitolele anterioare, cornii și trompetele nu au menționată armura.

Pentru ca nota *do* să poată fi denumită *si*, ne vom imagina cheia de tenor :

Registrul cheii de tenor se potrivește cu registrul instrumentelor care transpun la nona inferioară.

În cazul instrumentelor care transpun la secunda inferioară, citirea notelor se face la octava superioară față de registrul cheii de tenor.

În cazul saxofonului bas, citirea în cheia de tenor se va face la octava inferioară.

În cheia de tenor, toate notele vor suna cu o nonă mare mai jos față de cheia *sol*, afară de *do* și *fa*, care vor suna *si* și *mi*, adică la o nonă mică inferioară :

